

Paulina Michalska-Górecka

Uniwersytet im. Adama Mickiewicza w Poznaniu
ORCID: 0000-0002-2454-0437

Agnieszka Piotrowska-Wojaczyk

Uniwersytet im. Adama Mickiewicza w Poznaniu
ORCID: 0000-0001-7589-0309

Sprawozdanie z jubileuszu Profesor Alicji Pihan-Kijasowej

12 stycznia 2022 roku w Salonie Mickiewicza w Collegium Maius Uniwersytetu im. Adama Mickiewicza w Poznaniu odbył się uroczysty jubileusz Profesor dr hab. Alicji Pihan-Kijasowej. Co prawda Jubilatka rocznicę 70 urodzin obchodziła nieco wcześniej, jednak sytuacja pandemiczna wymogła na organizatorach zmianę terminu. Wymusiła ona ponadto hybrydowy charakter spotkania: na miejscu uczestniczyli w nim pracownicy Wydziału Filologii Polskiej i Klasycznej UAM, natomiast przedstawiciele innych ośrodków naukowych dołączyli do niego zdalnie.

Na początku prowadzący uroczystość – przedstawiciele Zakładu Lingwistyki Antropologicznej: dr hab. prof. UAM Jolanta Migdał i prof. dr hab. Tomasz Lisowski – powitali Jubilatkę oraz gości. Następnie głos zabrała uczennica Profesor Alicji Pihan-Kijasowej, dr Paulina Michalska-Górecka, która omówiła sylwetkę Bohaterki spotkania.

Sądzymy, że postaci Pani Profesor nie trzeba przedstawiać – jest Ona bowiem osobistością powszechnie znaną w środowisku nie tylko polonistów i językoznawców – ale za stosowne uznajemy w tym miejscu przypomnienie podstawowych faktów z biografii Uczonej.

Badaczka urodziła się 1 czerwca 1950 roku w Międzyrzeczu na ziemi lubuskiej. W rodzinnej miejscowości ukończyła szkołę podstawową, a następnie liceum ogólnokształcące. W 1975 roku – na podstawie pracy *Z dziejów polszczyzny północnokresowej w II połowie XVI wieku. Wpływy wschodniosłowiańskie w języku „Dziesięćrocznej powieści” Andrzeja Rymszy*, napisanej pod kierunkiem docenta Tadeusza Skuliny – Profesor Pihan-Kijasowa uzyskała tytuł

magistra, a następnie została zatrudniona na etacie asystenta w Instytucie Filologii Polskiej UAM. W kolejnych latach przygotowywała rozprawę *Język drugiego okresu twórczości Józefa Ignacego Kraszewskiego* i w 1984 roku zdobyła stopień doktora nauk humanistycznych. Kolejny awans naukowy przyniósł Jubilatce rok 1999, kiedy na podstawie monografii *Literacka polszczyzna kresów północno-wschodnich XVII wieku. Fonetyka* uzyskała stopień doktora habilitowanego nauk humanistycznych. W roku 2013 otrzymała Ona natomiast tytuł naukowy profesora nauk humanistycznych jako autorka książki *Słownictwo z zakresu handlu w prozie Bolesława Prusa (na tle XIX-wiecznej leksyki handlowej). Studia*. W następnym roku władze uczelni awansowały Jubilatkę na stanowisko profesora zwyczajnego.

Warto podkreślić, że z UAM Pani Profesor jest związana przez całe swoje życie zawodowe, czyli od 45 lat. Tu prowadziła zajęcia dydaktyczne z zakresu polszczyzny historycznej i współczesnej oraz dialektologii dla studentów i doktorantów, tu promowała magistrów oraz wykształciła czworo doktorów: Marka Błaszczyka, Annę Cherek, Agnieszkę Motyl oraz Paulinę Michalską-Górecką. Zaangażowanie Jubilatki w pracę na rzecz środowiska uczelnianego zostało docenione w 2005 roku, kiedy powierzono Jej na dwie kadencje (2005–2012) urząd prodziekana ds. nauki na Wydziale Filologii Polskiej i Klasycznej oraz równolegle – też na dwie kadencje – członkostwo w Komisji Rektorskiej ds. Badań Naukowych i Współpracy z Zagranicą. Ponadto Profesor Pihan-Kijasowa sprawowała funkcję redaktora naukowego czasopisma „Poznańskie Studia Polonistyczne. Seria Językoznawcza”.

Dorobek Jubilatki obejmuje kilka książek oraz przeszło sto artykułów i recenzji naukowych opublikowanych w periodykach, monografiach i księgach zbiorowych, a także redakcję naukową bądź współredakcję kilku tomów¹. Wiele ustaleń zawartych w Jej rozprawach jest dziś powszechnie przyjmowanych przez innych badaczy. Dotyczy to zarówno tekstów *stricte* materiałowych, w których Pani Profesor wykazuje się filologiczną akrybią, jak i prac przekrojowych, w których wielokrotnie zadziwia doskonałą znajomością faktów historycznych. Niejednokrotnie nawiązywała podejmowanymi zagadnieniami do badań swoich Mistrzów – prof. Władysława Kuraszkiewicza i prof. Wojciecha Ryszarda Rzepki.

Trwały i oryginalny wkład Jubilatka wniosła przede wszystkim do dociekań z następujących zakresów tematycznych:

1 Pełny wykaz publikacji Alicji Pihan-Kijasowej znajduje się w książce: *Verba multiplicia, veritas una. Prace dedykowane Profesor Alicji Pihan-Kijasowej*, t. 1, red. Tomasz Lisowski i in., Poznań 2020, s. 21–34.

- A. Historia języka polskiego doby średniopolskiej i początków doby nowopolskiej, czyli od XVI do początków XIX wieku. Zainteresowania naukowe Alicji Pihan-Kijasowej koncentrowały się przede wszystkim na badaniu odmian regionalnych polszczyzny, a zwłaszcza tej charakterystycznej dla kresów północno-wschodnich. Pokłosie owych dociekań stanowi monografia *Literacka polszczyzna kresów północno-wschodnich XVII wieku. Fonetyka* (Poznań 1999) oraz liczne artykuły dotyczące pochodzenia tej odmiany języka polskiego, jej charakterystyki oraz ewolucji związanej z procesami normalizacyjnymi. Kwestię zróżnicowania terytorialnego polszczyzny Profesor omówiła ponadto w oparciu o XVII-wieczne kazania pogrzebowe kilku regionów. Taki dobór podstawy materiałowej pozwolił na wykazanie silnego znormalizowania analizowanych druków z jednej strony, a obecności w nich cech lokalnych z drugiej.
- B. Kontakty językowe. Jubilatka ukazuje z perspektywy diachronicznej polsko-wschodniosłowiańskie relacje językowe, także w kontekście badań nad idiolektami zesłańców, np. poety i przyrodnika Tomasza Zana oraz marszałka Józefa Piłsudskiego.
- C. Studia nad językiem wybitnych pisarzy polskich. Najwięcej uwagi Pani Profesor poświęciła językowi dwóch XIX-wiecznych pisarzy: Józefa Ignacego Kraszewskiego i o pokolenie młodszego Bolesława Prusa. Zainteresowania te znalazły swój wyraz w serii artykułów oraz w dwóch monografiach: *Studia o języku J.I. Kraszewskiego. Słownictwo i leksyka drugiego okresu twórczości* (Poznań 1991) i *Słownictwo z zakresu handlu w prozie Bolesława Prusa (na tle XIX-wiecznej leksyki handlowej)*. *Studia* (Poznań 2012).
- D. Historia nauki w Poznaniu i Wielkopolsce. Ten nurt w obrębie zainteresowań badawczych Jubilatki wykrystalizował się najpóźniej. Obejmuje on prace poświęcone początkom instytucji naukowych takich jak macierzysta uczelnia i Poznańskie Towarzystwo Przyjaciół Nauk, a także rozprawy o założycielach Uniwersytetu Poznańskiego oraz siedzibie Towarzystwa i jego zbiorach. Rezultatem tych fascynacji są monografia współautorska *Poznańskie Towarzystwo Przyjaciół Nauk 1857–2011. Zarys dziejów* (wraz z Ryszardem Marciniakiem i Dobrosławą Gucią, Poznań 2012), kilkanaście artykułów, a także redagowane i współredagowane księgi zbiorowe, np. „*Nie zgaśnie pamięć o Waszej pracy*”. *Założyciele Uniwersytetu Poznańskiego* (współredaktorka: Danuta Konieczka-Śliwińska, Poznań 2016).

Wzmiankowane badania nad historią PTPN wiążą się z wieloletnią działalnością Jubilatki w tej instytucji. W Towarzystwie pełniła różnorakie funkcje:

najpierw wiceprzewodniczącej Komisji Językoznawczej PTPN, następnie głównego redaktora Wydawnictwa PTPN i wiceprezesa PTPN, wreszcie członka Zarządu i członka Prezydium Towarzystwa. Pani Profesor była ponadto redaktorem naukowym dwóch serii wydawanych przez Wydawnictwo PTPN: *Klasyki Nauki Poznańskiej* (której była również inicjatorką) oraz *Poznańskie Spotkania Językoznawcze* (od 2011 roku działającej jako czasopismo). Jubilatka jest też przedstawicielką Towarzystwa w warszawskiej Kasie im. Józefa Mianowskiego – Fundacji Popierania Nauki, w której piastuje stanowisko sekretarza Rady Naukowej.

Wiedza i kompetencje Profesor Pihan-Kijasowej spowodowały, że wielokrotnie powoływano Ją do pełnienia różnych funkcji naukowych oraz organizacyjnych. Do najważniejszych, poza już wspomnianymi, należy zaliczyć przewodniczenie sekcji językoznawczej jury w Ogólnopolskim Konkursie Prac Magisterskich o Nagrodę Czesława Zgorzelskiego (2003–2005) oraz członkostwo w zespole ekspertów i zespole oceniającym Uniwersyteckiej Komisji Akredytacyjnej (2004–2009).

Za swoją pracę naukową, dydaktyczną i organizacyjną Jubilatka była kilkakrotnie wyróżniana nagrodami indywidualnymi i zespołowymi. W 2013 roku postanowieniem Prezydenta Rzeczypospolitej Polskiej Bronisława Komorowskiego została odznaczona Medalem Złotym za Długoletnią Służbę.

Po wystąpieniu dr Pauliny Michalskiej-Góreckiej rozpoczęła się część naukowa spotkania. Wykład wygłosili goście z Uniwersytetu Mikołaja Kopernika w Toruniu – prof. Czesław Łapicz oraz dr hab. prof. UMK Joanna Kulwicka-Kamińska. Tematyka ich wystąpienia zatytułowanego *Kresy Rzeczypospolitej jako fenomen kulturowy* ściśle korelowała z zainteresowaniami badawczymi Jubilatki.

Uroczystość uświetniła swoją obecnością Jej Magnificencja Rektor Uniwersytetu im. Adama Mickiewicza w Poznaniu prof. dr hab. Bogumiła Kaniewska oraz władze dziekańskie wszystkich Instytutów wchodzących w skład Wydziału Filologii Polskiej i Klasycznej. Pani Rektor podziękowała Jubilatce za pracę na rzecz Uniwersytetu. Podkreśliła również, że publikacje Profesor Pihan-Kijasowej na temat historii poznańskiej uczelni stanowiły nieocenioną pomoc podczas obchodów stulecia UAM w roku 2019. Dziekan macierzystego wydziału Jubilatki, prof. dr hab. Tomasz Mizerkiewicz, docenił z kolei zasługi Alicji Pihan-Kijasowej na polu administracyjnym; stwierdził, że zasady, które zostały wypracowane podczas piastowania przez Panią Profesor urzędu prodziekana, wciąż są praktykowane. Dyrektor Instytutu Filologii Polskiej, dr hab. prof. UAM Elżbieta Winiecka, zaakcentowała wkład Jubilatki w rozwój badań historyczno-językowych i autorytet, jakim cieszy się w środowisku polonistycznym.

Następnie Pani Profesor odebrała dwutomową księgę Jej dedykowaną – *Verba multiplicia, veritas una*. Została ona przygotowana przez przyjaciół, współpracowników z Zakładu Lingwistyki Antropologicznej UAM, a pomieściła artykuły nadesłane przez zaproszonych do publikacji językoznawców i polonistów z krajowych ośrodków uniwersyteckich. Wzruszona Badaczka, dziękując za spotkanie oraz jubileuszowy tom, wspominała nauczycieli licealnych i mistrzów akademickich, którzy wywarli największy wpływ na Jej wybory życiowe i naukowe.

Na zakończenie uroczystości głos zabrało kilka osób spośród Gości uczestniczących w spotkaniu zdalnie: prof. dr hab. Władysława Bryła (UMCS), prof. dr hab. Feliks Czyżewski (UMCS), dr hab. prof. UMCS Marek Olejnik (UMCS), prof. dr hab. Halina Pelcowa (UMCS), dr hab. prof. UŁ Katarzyna Sicińska (UŁ), prof. dr hab. Urszula Sokólska (UwB) oraz prof. dr hab. Krystyna Szcześniak (UG). Pod adresem Jubilatki płynęły życzenia i gratulacje. Nie obyło się również bez wspomnień osobistych relacji z Panią Profesor.

Zarówno Pani Rektor oraz wszyscy dyrektorzy Instytutów, jak i inni przemawiający zwracali uwagę na pracowitość, zdyscyplinowanie oraz skrupulatność Profesor Alicji Pihan-Kijasowej. Dostrzeżono również Jej otwartość na ludzi i świat, ogromną życzliwość, poczucie humoru oraz niesamowitą życiową energię, której niejedyn młody człowiek mógłby pozazdrościć.

Dostojnej Jubilatce raz jeszcze składamy najserdeczniejsze życzenia!

P.S. Już po uroczystościach jubileuszowych, 17 lutego 2022 roku, w czasie Gali Jubileuszowej PTPN, Profesor Alicja Pihan-Kijasowa otrzymała medal Bene Merentibus za wybitny wkład w rozwój Towarzystwa.